

Inspectietoezicht op scholen voor Voortgezet Onderwijs in 2006

Inleiding

Met ingang van 1 januari 2006 stelt de inspectie het waarderingskader en de werkwijze in het toezicht in het voortgezet onderwijs (VO) bij. Naast aanpassingen op basis van een evaluatie van de werkwijze 2003-2005 zijn in de uitwerking van het herontwerp van het toezicht VO nadrukkelijk de voornemens vanuit governance en de invulling van geïntegreerd toezicht betrokken.

In deze korte notitie worden voor u de hoofdlijnen van het herontwerp weergegeven, aan de hand van een beknopte toelichting op het bijgestelde waarderingskader en een korte weergave van de nieuwe werkwijze, met name de invulling van de PKO's.

Het nieuwe waarderingskader VO 2006

Het waarderingskader VO (de kwaliteitsaspecten en indicatoren die betrokken worden bij de beoordeling van de kwaliteit van het onderwijs) is bijgesteld ten opzichte van de versie 2003. De belangrijkste aanpassingen zijn: minder gelaagdheid (alleen kwaliteitsaspecten en indicatoren, geen overkoepelende domeinbeoordelingen of gedetailleerde aandachtspunten), scherpere formuleringen, binnen de volledige lijst met indicatoren zijn kernindicatoren aangewezen.

Het nieuwe kader is besproken met vertegenwoordigers van het onderwijsveld VO via het overleg met de belangenorganisaties en het is in pilots uitgetoetst.

De nieuwe werkwijze

De belangrijkste uitgangspunten bij het toezicht in het VO zijn dat de school verantwoordelijk is voor de kwaliteit, dat de inspectie proportioneel werkt met gebruikmaking van de verantwoordingsgegevens van de school en dat het toezicht ruimte biedt aan variëteit.

De inspectie geeft dit vorm door het toezicht in het VO meer risicogestuurd en meer maatwerk te laten worden; het toezicht zal dus meer variatie in vormen van Periodiek Kwaliteitsonderzoek (PKO) en Jaarlijks Onderzoek (JO) krijgen. De variatie zal zowel naar de inhoud van het onderzoek als naar de tijdsbesteding voor school en inspectie zijn.

De risicogestuurde aanpak van het inspectietoezicht blijkt vooral uit het feit dat de inspectie de invulling van het toezicht in toenemende mate baseert op risicoprofielen en risicoanalyses. In deze risicoanalyses staan de gegevens over de opbrengsten van de school, de kwaliteit van de kwaliteitszorg en een aantal contextfactoren centraal. Op grond van de gegevens over de beide aspecten 'opbrengsten' en 'kwaliteitszorg', en aan de hand van de verdere risicoanalyse, wordt de precieze invulling van het toezicht bepaald.

Bij een JO beoordeelt de inspectie altijd de opbrengsten; bij een JO met een bezoek aan de school beoordeelt de inspectie daarnaast ook de stand van zaken rond kwaliteitszorg.

Bij een PKO beoordeelt de inspectie altijd de kwaliteitsaspecten 'opbrengsten' en 'kwaliteitszorg', met de daarbij behorende indicatoren. De verdere invulling van het PKO wordt per school bepaald, aan de hand van het resultaat van de risicoanalyse. Op scholen waar de risicoanalyse geen bijzondere risico's laat zien, beperkt het onderzoek zich in 2006 tot een beoordeling van de opbrengsten en de kwaliteitszorg. Voorts wordt het oordeel op de andere kwaliteitsaspecten herbevestigd c.q. gevalideerd op basis van de beschikbare gegevens van de school, omdat er geen signalen zijn dat eerdere positieve oordelen zouden moeten worden bijgesteld. Dit gebeurt in de vorm van een lichte toets, in een zeer beperkt onderzoek op de school, meestal door middel van een gesprek met de directie en een delegatie van de leraren.

Op scholen waar de kwaliteit blijktens de risicoanalyse op één of meer aspecten risicovol is, gaat de inspectie met de school op zoek naar verklaringen of oorzaken hiervoor. Ook hier is de verantwoording van de school uitgangspunt voor de analyse en is het onderzoek proportioneel. De school kan vanuit haar zelfevaluatie valide en betrouwbare gegevens over de kwaliteit hebben, zodat de inspectie op basis daarvan haar oordeel kan geven. Of de inspectie kan zelf onderzoek doen in de

school naar de onderwijskwaliteit, bijvoorbeeld door het bezoeken van lessen indien risicovolle aspecten het primaire proces c.q. het lesgeven betreffen.

De omvang en invulling van dit onderzoek zullen variëren met de aard van het risico dat de onderwijskwaliteit op de school loopt. Bij dit onderzoek staan dan de kernindicatoren van de desbetreffende risicovolle kwaliteitsaspecten centraal.

Een overzicht van indicatoren bij 'opbrengsten' en 'kwaliteitszorg' en van alle kernindicatoren is opgenomen in de bijlage bij deze korte notitie.

Scholen met onvoldoende opbrengsten lopen het risico tot de categorie 'zeer zwakke scholen' te behoren. Deze scholen krijgen daarom een PKO waarbij de aspecten opbrengsten en kwaliteitszorg worden beoordeeld én ten minste alle kernindicatoren van de overige aspecten. Zonodig worden andere indicatoren van risicovolle aspecten bij de beoordeling betrokken en wordt het PKO aangevuld met een Nader Onderzoek (NO). De invulling van het NO hangt af van de geconstateerde problematiek.

Toezichtarrangementen

Voor scholen met weinig tot geen risico's voor de onderwijskwaliteit bevat het toezichtarrangement één maal per vier jaar een PKO in de varianten zoals hierboven beschreven. In het jaar voorafgaand aan dat PKO vindt een bezoek plaats aan de school, in het kader van een JO. In dit JO worden de opbrengsten beoordeeld en wordt het PKO voorbereid. Op zwakke scholen vindt iedere twee jaar een PKO zoals hierboven beschreven plaats, met in de tussenliggende jaren een bezoek in het kader van een JO. Voor zeer zwakke scholen geldt een traject van geïntensiveerd toezicht.

Kwaliteitskaart

Het gevolg van bovenstaande varianten in PKO is dat de huidige vorm van de kwaliteitskaart niet kan worden gehandhaafd. De inspectie is bezig een nieuwe vormgeving te ontwikkelen, waarbij gevarieerd kan worden tussen een oordeel op het niveau van een kwaliteitsaspect en een oordeel op kernindicatoren.

Meer weten?

Bij het bezoek dat de inspectie aan uw school zal afleggen, kunt u met de inspecteur uw vragen en opmerkingen over de werkwijze van de inspectie bespreken. De inspecteur zal u desgewenst een en ander verder toelichten.

BIJLAGE:

Waarderingskader VO 2006

(kwaliteitsaspecten en indicatoren; de kernindicatoren zijn *cursief* weergegeven)

1 Kwaliteitszorg

De school zorgt systematisch voor behoud of verbetering van de kwaliteit van haar onderwijs

- 1.1 De school heeft inzicht in de kenmerken van de leerlingenpopulatie.
- 1.2 De kwaliteitszorg is verbonden met de visie op leren en onderwijzen zoals geformuleerd in het schoolplan.
- 1.3 De school evalueert systematisch de kwaliteit van haar opbrengsten.
- 1.4 De school evalueert systematisch de kwaliteit van het leren en onderwijzen .
- 1.5 De school werkt planmatig aan verbeteractiviteiten.
- 1.6 De school borgt de kwaliteit van leren en onderwijzen.
- 1.7 De school waarborgt de kwaliteit van het schoolexamen en van andere toetsinstrumenten.
- 1.8 De school rapporteert inzichtelijk over de gerealiseerde kwaliteit van het onderwijs aan belanghebbenden.
- 1.9 De school waarborgt de sociale veiligheid voor leerlingen en personeel.

2 Voorwaarden voor kwaliteitszorg

De voorwaarden voor zorg voor kwaliteit zijn aanwezig

- 2.1 De school heeft inzicht in de sterke en zwakke punten van de eigen organisatie.
- 2.2 De schoolleiding stuurt de kwaliteitszorg aan.
- 2.3 De schoolleiding zorgt voor een professionele schoolcultuur.
- 2.4 Bij de zorg voor kwaliteit zijn personeel, directie, leerlingen, ouders/verzorgers en bestuur betrokken.

3 Leerstofaanbod

Het leerstofaanbod is gericht op de brede ontwikkeling van leerlingen en de voorbereiding op vervolgonderwijs of arbeidsmarkt.

- 3.1 *Het leerstofaanbod in de onderbouw voldoet aan de wettelijke vereisten.*
- 3.2 *Het leerstofaanbod in de bovenbouw is dekkend voor de examenprogramma's.*
- 3.3 In het aanbod wordt een relatie gelegd met belangrijke maatschappelijke en actuele thema's.
- 3.4 Het leerstofaanbod is afgestemd op de beroepspraktijk van de betreffende sector.
- 3.5 *Het leerstofaanbod in de verschillende leerjaren sluit op elkaar aan.*
- 3.6 *Het leerstofaanbod in de verschillende vakken vertoont samenhang.*
- 3.7 *Het leerstofaanbod maakt afstemming mogelijk op de onderwijsbehoeften van individuele leerlingen.*
- 3.8 *De school met een substantieel percentage taalzwakke leerlingen heeft bij alle vakken een leerstofaanbod dat past bij de talige onderwijsbehoeften van deze leerlingen.*
- 3.9 *De school heeft een aanbod gericht op bevordering van sociale integratie en burgerschap, met inbegrip van het overdragen van kennis over en kennismaking met de diversiteit van de samenleving.*

4 Tijd

De leerlingen krijgen voldoende tijd om zich het leerstofaanbod eigen te maken.

- 4.1 *De geplande onderwijstijd voldoet aan de wettelijke vereisten.*
- 4.2 De structurele lesuitval is minimaal.
- 4.3 *De uitval van geplande onderwijsactiviteiten blijft beperkt.*
- 4.4 *Het ongeoorloofd verzuim van leerlingen is beperkt.*
- 4.5 *De leerlingen maken efficiënt gebruik van de onderwijstijd.*
- 4.6 De school varieert de hoeveelheid tijd voor leren en onderwijzen, afhankelijk van de onderwijsbehoeften van leerlingen.

5 Pedagogisch handelen

Het pedagogisch handelen van de leraren leidt tot een veilige en ondersteunende leeromgeving.

- 5.1 *De leraren bevorderen het zelfvertrouwen van leerlingen*
- 5.2 De leraren tonen in gedrag en taalgebruik voor alle leerlingen respect.
- 5.3 *De leraren zorgen er voor dat leerlingen op een respectvolle wijze met elkaar en met leraren omgaan.*
- 5.4 De leerlingen worden aangesproken en gestimuleerd door het pedagogisch handelen van de leraar.
- 5.5 *De leraren realiseren een taakgerichte werksfeer.*

6 Didactisch handelen

Het didactisch handelen van de leraren ondersteunt het leren van de leerlingen.

- 6.1 De leraren geven de leerlingen zicht op doel, nut en samenhang van de lesactiviteiten.
- 6.2 *De leraren leggen duidelijk uit.*
- 6.3 De leraren gaan na of de leerlingen de uitleg en/of de opdrachten begrijpen.
- 6.4 De leerlingen leren in een betekenisvolle context.
- 6.5 *De leraren stimuleren de leerlingen tot denken.*
- 6.6 De leraren geven de leerlingen inhoudelijke feedback.
- 6.7 De leraren geven de leerlingen inzicht in hun leerproces.
- 6.8 De leraren bewerkstelligen dat de leerlingen bij de onderwijsactiviteiten betrokken zijn.
- 6.9 *De leraren stemmen hun didactisch handelen af op verschillen in ontwikkeling tussen leerlingen.*
- 6.10 De leraren gebruiken bij de vormgeving van hun onderwijs de analyse van de prestaties van de leerlingen.
- 6.11 Het taalgebruik van de leraar past bij de taalbehoefte van de leerlingen.

7 Actieve en zelfstandige rol leerlingen

De leerlingen spelen een actieve en zelfstandige rol binnen de onderwijsactiviteiten.

- 7.1 *De leerlingen krijgen te maken met activerende werkvormen.*
- 7.2 De leerlingen reflecteren op hun eigen leerproces.
- 7.3 *De leerlingen hebben verantwoordelijkheid voor de organisatie van hun eigen leerproces die past bij hun ontwikkelingsniveau.*
- 7.4 De leerlingen werken op een doelmatige wijze samen.

8 Schoolklimaat

De school biedt leerlingen, ouders en personeelsleden een respectvolle en veilige omgeving.

- 8.1 De leerlingen zijn betrokken bij de school.
- 8.2 Het personeel is betrokken bij de school.
- 8.3 *De ouders zijn betrokken bij de school, door de activiteiten die de school daartoe onderneemt.*
- 8.4 Leerlingen, personeel en ouders/verzorgers ervaren de schoolleiding als ondersteunend en stimulerend voor de sfeer op school.
- 8.5 *De school heeft inzicht in de beleving van de sociale veiligheid door leerlingen en personeel én in de incidenten die zich op het gebied van sociale veiligheid op school voordoen.*
- 8.6 *De school heeft een veiligheidsbeleid gericht op het voorkomen van incidenten in en om de school.*
- 8.7 De school heeft een veiligheidsbeleid gericht op de afhandeling van incidenten in en om de school.

9 Begeleiding

De begeleiding is erop gericht dat de leerlingen zich naar hun mogelijkheden te laten ontwikkelen.

- 9.1 *De mentoren stimuleren het welbevinden en de motivatie van de leerlingen.*
- 9.2 *De school gebruikt een samenhangend systeem van instrumenten en procedures voor het volgen van de prestaties en de ontwikkeling van de leerlingen.*
- 9.3 De school gebruikt de informatie van scholen en instellingen waar de leerlingen vandaan komen bij de begeleiding van de leerlingen.
- 9.4 De school begeleidt de leerlingen en de ouders/verzorgers bij de keuzes tijdens de schoolloopbaan.
- 9.5 De school begeleidt de leerlingen en de ouders/verzorgers bij de keuze van vervolgopleiding/ arbeidsmarkt.
- 9.6 De leraren, het decanaat en het mentoraat werken samen in de begeleiding van leerlingen.

10 Passende Zorg

De leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften krijgen passende zorg.

- 10.1 De school signaleert vroegtijdig welke leerlingen zorg nodig hebben.
- 10.2 *Op basis van een analyse van de verzamelde gegevens, bepaalt de school de aard van de zorg die de gesignaleerde leerlingen nodig hebben.*
- 10.3 *De school voert de zorg planmatig uit.*
- 10.4 De school gaat de effecten van de zorg na.
- 10.5 De leraren en de zorgfunctionarissen werken effectief samen.
- 10.6 De school betreft de ouders/verzorgers van leerlingen bij de zorg voor hun kind.
- 10.7 *De school zoekt de structurele samenwerking met ketenpartners waar noodzakelijke interventies op leerlingniveau haar eigen kerntaak overschrijden.*

11 Opbrengsten

De leerlingen behalen resultaten naar hun mogelijkheden

- 11.1 De leerlingen behalen het opleidingsniveau dat mag worden verwacht.
- 11.2 De leerlingen lopen weinig vertraging op in de opleiding vmbo-b/k.
- 11.3 De leerlingen lopen weinig vertraging op in de opleiding vmbo-g/t.
- 11.4 De leerlingen lopen weinig vertraging op in de opleiding havo.
- 11.5 De leerlingen lopen weinig vertraging op in de opleiding vwo.
- 11.6 De leerlingen in het praktijkonderwijs ontwikkelen zich volgens een individuele leerroute.
- 11.7 De leerlingen van de opleiding vmbo-b/k behalen voor hun centraal examen de cijfers die mogen worden verwacht.
- 11.8 De leerlingen van de opleiding vmbo-g/t behalen voor hun centraal examen de cijfers die mogen worden verwacht.
- 11.9 De leerlingen van de opleiding havo behalen voor hun centraal examen de cijfers die mogen worden verwacht.
- 11.10 De leerlingen van de opleiding vwo behalen voor hun centraal examen de cijfers die mogen worden verwacht.
- 11.11 De leerlingen functioneren naar verwachting in de vervolgopleiding of het werkveld.
- 11.12 De leerlingen van het praktijkonderwijs functioneren naar verwachting in de vervolgopleiding of het werkveld.
- 11.13 De vaardigheden van de leerlingen liggen op het niveau dat mag worden verwacht.